

**Protocol de prevenció, detecció i
intervenció davant l'assetjament entre
iguals**

Institut Joaquim Blume

ÍNDEX

1. Introducció	3
2. Objectius del protocol	4
3. Indicadors de conductes intimidatòries	4
3.1 Indicadors físics	4
3.2 Indicadors conductuals	4
3.3 Indicadors emocionals	5
3.4 Per part dels companys	5
4. Actuacions	5
4.1 Compilació d'informació	5
5. Indicadors que un alumne està exercint maltractament	8
5.1 Actuacions	9
6. Altres actuacions per part del Centre.	9
7. Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant conflictes greus	10

1. Introducció

Ens referim a l'assetjament escolar entre iguals essencialment en els casos aquells en què un o més alumnes se senten perseguits o, si més no, intimidats per un/s altre/s.

Les amenaces, coaccions, insults, menyspreu, vexacions, agressions o aïllament esdevenen amb certa freqüència situacions que es poden produir durant temps.

Aquestes possibles accions poden provocar en les víctimes trastorns significatius en el seu rendiment acadèmic, emocional i d'autoestima, així com quadres depressius.

Tot i que el centre, per les seves característiques, no ha estat mai motiu d'un significatiu nivell de conflictivitat seguirà treballant en la prevenció de conductes transgressores de la convivència del centre.

Aquestes accions negatives i sovint malintencionades poden ser constitutives de delictes, cosa que no hem de confondre amb els conflictes característics de la interacció d'infants, adolescents o joves que són fruit de les discussions puntuals entre iguals. És en aquest sentit que cal que els diferents membres de la comunitat escolar vetllin pel compliment de les normes de convivència del centre, tenint en consideració la reiteració d'algun d'aquests ítems:

- 1- L'acció es produeix de manera reiterada
- 2- L'acció es dirigeix contra algú amb menys recursos personals, físics o psicològics
- 3- L'acció es produeix de manera obsessiva
- 4- Actuació en grup contra la víctima
- 5- Acció injustificada
- 6- L'infractor gaudeix del trastorn creat a la víctima

Les situacions d'assetjament sovint s'escapen de l'observació quotidiana de molts educadors o del personal del centre i en el cas dels alumnes/companys, aquests eviten sovint posicionar-se a favor de les víctimes per la seva escassa consideració per part de l'agressor o grup dominant i així evitar ser aïllats socialment o evitar qualsevol altra situació.

Per això cal desenvolupar un pla de prevenció/intervenció que afavoreixi de manera racional controlar els possibles casos d'assetjament, el qual presentarà les característiques següents:

1. Existeix una situació d'abús de poder que impedeix que la persona assetjada pugui sortir de la situació per ella mateixa.
2. Hi ha intencionalitat per part de l'agressor o agressors de fer mal, ja sigui físicament o psicològicament.
3. Qui el pateix es troba indefens davant de qui l'intimida, i això té com a conseqüència inseguretat i deteriorament de l'autoestima.
4. Es repeteix sistemàticament al llarg d'un període de temps durant el qual l'agressió es dona de manera sostinguda.

2. Objectius del protocol

L'objectiu general del protocol és dotar el centre d'una eina per prevenir, detectar i intervenir davant situacions d'assetjament entre iguals.

Els objectius específics són els següents:

- Sensibilitzar el professorat i el personal del centre, l'alumnat i les seves famílies sobre l'assetjament entre iguals i la necessitat d'educar en la gestió positiva dels conflictes per tal de prevenir-lo.
- Fomentar la implementació de mesures preventives en els centres educatius.
- Facilitar la detecció de situacions d'assetjament entre iguals que poden afectar el benestar de les persones i arribar a vulnerar els seus drets elementals.
- Promoure les intervencions educatives entre l'alumnat i les seves famílies davant situacions d'assetjament entre iguals.
- Establir un circuit de coordinació entre els diferents membres de la comunitat escolar i educativa implicats en el protocol.

3. Indicadors de conductes intimidatòries

Els casos d'assetjament solen donar-se lluny de la vigilància dels adults i la majoria dels casos no són denunciats. Ja s'ha comentat que és de gran importància treballar per la prevenció, però en el cas que es detectin conductes assetjadores, és fonamental actuar al més aviat possible.

Els indicadors observables des de l'àmbit escolar i familiar en un nen o en un adolescent que és assetjat són de tipologia molt diversa. És important estar atents i tenir present que en una situació d'assetjament la persona maltractada pot manifestar més d'un símptoma i de diferent categoria. Tanmateix, l'observació d'alguns d'aquests indicis no ha d'associar-se exclusivament a una conducta d'assetjament. Caldrà ser molt curosos ja que aquests indicadors poden estar associats a altres problemàtiques.

3.1 Indicadors físics

- 1) Sovint presenta nafres, talls o blaus inexplicables.
- 2) Presenta trastorns psicossomàtics (mal de panxa, mal de cap, vòmits...).
- 3) Manifesta canvis en les pautes de menjar: sovint hi ha disminució de les ganes de menjar i pèrdua de pes.
- 4) S'expressa amb dificultat i fins i tot quequeja.
- 5) Té problemes de son.
- 6) Presenta tics nerviosos.

3.2 Indicadors conductuals

- 1) Evita anar a determinats llocs, classes, falta dies determinats...
- 2) Fa absentisme i pot arribar a l'abandonament escolar.
- 3) Presenta una actitud hipervigilant, de recel.
- 4) Sovint està sol, no té amics i/o és rebutjat pels companys.
- 5) Presenta canvis sobtats en les rutines diàries (no vol anar al pati, no vol seure en un lloc, vol quedar-se a la classe, demana que el mestre l'acompanyi, etc.).
- 6) Baixa el seu rendiment acadèmic.

- 7) No troba, perd o li prenen les coses sovint.
- 8) Sovint és intimidat o molestat, es fiquen amb ell o està ficat en baralles en què es troba indefens.
- 9) Comença a amenaçar o agredir altres nens més petits.
- 10) Sempre explica històries, diu mentides, fa estranyes justificacions.
- 11) Es culpa dels problemes o les dificultats.

3.3 Indicadors emocionals

- 1) Expressa canvis sobtats d'humor, d'estats d'ànim o de comportament.
- 2) Expressa inseguretat i /o ansietat.
- 3) Li costa controlar-se.
- 4) Mostra poques habilitats socials (especialment assertivitat).
- 5) Mostra un aspecte contrariat, trist, deprimat i/o temorenc sense motiu aparent.
- 6) Plora amb facilitat i/o sovint s'angoixa emocionalment.
- 7) Es mostra enfadat, depressiu o frustrat després d'utilitzar l'ordinador.
- 8) Es tanca en si mateix, evitant relacionar-se amb els amics o amb la família.
- 9) Es preocupa excessivament per la seva seguretat personal: dedica molt de temps i esforç a pensar i preocupar-se per trobar trajectes i espais segurs.
- 10) S'obsessiona per la seva alçada o pel seu pes, o altres trets físics.

3.4 Per part dels companys

- 1) Se'n burlen i li fan bromes desagradables, l'insulten, etc.
- 2) Li fan arribar notes o missatges electrònics insultants o amenaçadors.
- 3) Li donen contínuament la culpa de les coses que surten malament.
- 4) No li parlen, l'ignoren.
- 5) L'anomenen amb malnoms.
- 6) Mai no el conviden a festes o activitats fora de l'escola.
- 7) En els jocs d'equip sempre és dels últims en ser triat.
- 8) Coaccionen els possibles amics per tal que no interactuïn amb ell.
- 9) Rebutgen seure al seu costat.
- 10) Se'n burlen i el rebutgen pel seu aspecte físic, per com vesteix, per la seva forma de ser, per la seva orientació sexual...

4. Actuacions

Quan un membre de la comunitat educativa percebi alguna/nes de les accions tipificades en la descripció anterior ho comunicarà a la direcció del centre. La Direcció iniciarà una recollida d'informació on s'identificarà:

- a) La víctima i el curs al qual pertany
- b) Possibles agressor/s
- c) La font de l'observació (professor/a, pare/a, alumne/a, membres de la comunitat educativa, etc).
- d) S'identificarà l'acció en relació a les accions anteriorment descrites.
- e) Àmbit físic on s'ha produït (aula, serveis, pati escolar, menjador, fora del centre...)
- f) Descripció de les observacions i dia/dels fets

- g) Comunicar els fets al tutor perquè canalitzi totes les mesures a prendre
- h) Aplicar mesures correctores proporcionals a l'acte violent i informar a la direcció

4.1 Compilació d'informació

La persona designada pel director del centre, en el cas que ho consideri adient, compilarà informació sobre el fet succeït parlant amb els tutors i les tutores de l'alumnat implicat, les seves famílies i altres membres de la comunitat educativa.

És important que l'obtenció d'informació es faci des del respecte i la no-estigmatització de l'alumne.

La compilació d'informació es pot protocolaritzar a través d'un full o pauta de compilació com el següent:

PAUTA DE COMPILACIÓ I RECOLLIDA D'INFORMACIÓ DELS ASPECTES REFERITS AL CAS	
DATA DE LA DETECCIÓ:	
Qui ha fet la detecció? _____	
DADES DELS ALUMNES IMPLICATS:	
Alumne/a assetjat/da: Nom i cognoms: _____ Edat: _____ Curs: _____ Tutor/a: _____	
Alumne/a assetjador/a*: Nom i cognoms: _____ Edat: _____ Curs: _____ Tutor/a: _____	
FET DETECTAT I UBICACIÓ	
Descripció del fet: <div style="border: 1px solid black; height: 80px; width: 100%;"></div>	
<small>* En el cas que hi hagi diversos alumnes implicats, es recolliran també les seves dades</small>	

Aquest incident ha estat protagonitzat per l'alumne/a (o alumnes):

Sol/a

En grup Del seu grup classe? Sí No
Del centre? Sí No

En el centre aula passadissos gimnàs pati altres

Fora del centre

COMPORTAMENT DE L'ALUMNE/A ASSETJADOR/A*

1ª vegada

Repetició

En cas de repetició, breu resum de la intervenció duta a terme anteriorment

DADES DE CONTEXT I/O FAMILIAR RELLEVANTS

ALTRES ASPECTES RELLEVANTS A CONSIDERAR

- *En el cas que hi hagi diversos alumnes implicats, es recollirà també aquesta informació de cadascun d'ells.*

COMPORTAMENT DE L'ALUMNE/A ASSETJAT/DA*
☐ 1 ^a vegada ☐ Repetició En cas de repetició, breu resum de la intervenció duta a terme anteriorment
<div style="border: 1px solid black; height: 100px;"></div>
DADES DE CONTEXT I/O FAMILIAR RELLEVANTS
<div style="border: 1px solid black; height: 100px;"></div>
ALTRES ASPECTES RELLEVANTS A CONSIDERAR
<div style="border: 1px solid black; height: 100px;"></div>

5. Indicadors que un alumne està exercint maltractament

Hem de sospitar que un alumne està exercint maltractament quan:

- Manté comportaments agressius: realitza bromes pesades, manifesta ira descontrolada per raons poc significatives o insulta i amenaça els seus companys. Ignora els drets dels altres i manté intolerància i actituds prejudicials envers les diferències dels seus companys.
- Es mostra enfadat amb freqüència, impacient i empra tons menyspreadors en les seves valoracions sobre els altres.
- Se sent sovint insatisfet, sense motivació per treballar amb els altres.

- Tracta d'imposar els seus criteris utilitzant l'agressivitat verbal o física, i no controla les seves reaccions.
- Té un historial previ de problemes de disciplina i de violència.
- Pertany a colles violentes i té baralles amb els companys i/o familiars.
- Destruïx el material dels companys o del centre i porta objectes que poden ocasionar violència.
- Amenaça de fer-se mal a si mateix o de suïcidar-se.
- Sol ser fort físicament, posseeix escasses habilitats socials i té dificultats per seguir les normes establertes.
- Manté relacions negatives amb els adults i té baix rendiment escolar.

5.1 Actuacions

- Parlar directament sobre el que està passant i no amagar la informació o la sospita que es té i afrontar la situació.
- Informar clarament que aquesta situació ha d'aturar-se i que és el seu deure reparar els danys i canviar l'actitud.
- Comunicar-ho al tutor i Direcció.
- Oferir la nostra ajuda per tal que pugui modificar la situació social en què es troba.
- Deixar-li clar que els passos que donem són perquè ens preocupa i ens sentim obligats a fer-los per millorar el seu desenvolupament personal, tot i que cal obligar-lo a reparar els danys.

6. Altres actuacions per part del Centre.

1- La direcció del centre encarregarà al tutor/a que mantingui una entrevista amb les parts a fi de ser coneixedors de les característiques de les accions i, si s'escau, informar la família de la víctima i dels infractors, alhora que obrirà un expedient i nomenarà instructor/a preferentment el tutor/a.

2- La direcció del centre convocarà l'Equip docent a fi de fer-los coneixedors i rebre, si és procedent, altres informacions rellevants.

El tutor/a proposarà les mesures correctives o cautelars que es considerin oportunes en relació a la gravetat de les accions, com per exemple treballar en tutoria la violència escolar. Tot ha de ser anònim, perquè puguem conèixer la situació actual. Afavorir també les relacions positives.

En el cas que s'evidenciïn mostres de fets constitutius de delictes es posarà en coneixement dels òrgans competents.

3- El tutor/a o la pròpia direcció del centre informaran la família de la víctima i del transgressor/a de les gestions realitzades un cop contrastades les fonts i verificats els fets.

4- El centre vetllarà en tot moment per a la protecció de la presumpta víctima i traslladarà a l'agressor/a i al grup classe les responsabilitats que tinguin, alhora que mediarà en el sentit de recuperar l'ambient de convivència i la inclusió de tots els

alumnes en el grup classe. Es tracta per tant d'intervenir sense dilació i fer conscients als involucrats del dany que actes humiliants poden causar en una persona.

5- Afavorir els processos de detecció de conflictes mitjançant cursos i tallers de formació entre el professorat i membres de la comunitat educativa.

6- Derivar, si s'escau, a professionals externs la detecció de perfils d'alumnes que puguin ser motiu d'una possible intervenció de prevenció.

7- Per tal de desenvolupar una actitud preventiva caldrà treballar a nivell de centre l'educació en valors (respecte, gestió positiva dels conflictes, l'educació per la Pau, etc., en el marc de les activitats dinamitzadores de la tutoria).

El Projecte de Convivència en el marc de les NOFCP posarà èmfasi en l'acollida d'alumnat i professorat i caldrà estar sensiblement atent a les relacions i interaccions a l'aula, ja que ens pot despertar possibles sensibilitats i escenaris d'aquestes accions.

Finalment, el centre programarà periòdicament tallers o xerrades que tractin aquest tipus de temàtiques.

7. Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant conflictes greus

En el cas que es consideri que els fets constitueixen una falta greument perjudicial per a la convivència, es pot activar el Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant conflictes greus.

L'activació no ha d'excloure aplicar les actuacions d'intervenció descrites en aquest protocol. En tot cas, es vetllarà perquè les actuacions que es duguin a terme no entrin en contradicció.

	QUI	QUAN	QUÈ	OBSERVACIONS
(1) Coneixement o d'un conflicte greu	La persona o persones que detecten la incidència	Immediatament	Contenció i control de la incidència	Actuar amb rapidesa per tal d'evitar perjudicis majors. En cas de baralles o agressions, cal aturar-les, demanant ajut si cal, i atendre els alumnes per separat i en un lloc tranquil
		Immediatament	Informe a la direcció	Personalment, sense intermediaris
		El més aviat possible	Registre de la incidència	És necessari recollir per escrit la incidència

L'article 37, de la LLEI 12/2009, del 10 de juliol, d'educació (DOGC 5422 -16/07/2009) referent a Faltes i sancions relacionades amb la convivència, disposa que:

37.1 Es consideren faltes greument perjudicials per a la convivència en el centre educatiu les conductes següents:

- a) Les injúries, ofenses, agressions físiques, amenaces, vexacions o humiliacions a altres membres de la comunitat educativa, el deteriorament intencionat de llurs pertinences i els actes que atemptin greument contra llur intimitat o llur integritat personal.
- b) L'alteració injustificada i greu del desenvolupament normal de les activitats del centre, el deteriorament greu de les dependències o els equipaments del centre, la falsificació o la sostracció de documents i materials acadèmics i la suplantació de personalitat en actes de la vida escolar.
- c) Els actes o la possessió de mitjans o substàncies que puguin ésser perjudicials per a la salut, i la incitació a aquests actes.
- d) La comissió reiterada d'actes contraris a les normes de convivència del centre.

L'esquema del protocol a seguir en aquest cas, serà el següent:

PROTOCOL DE DETECCIÓ I INTERVENCIÓ EN CAS DE CONFLICTE GREU AMB L'ALUMNAT

